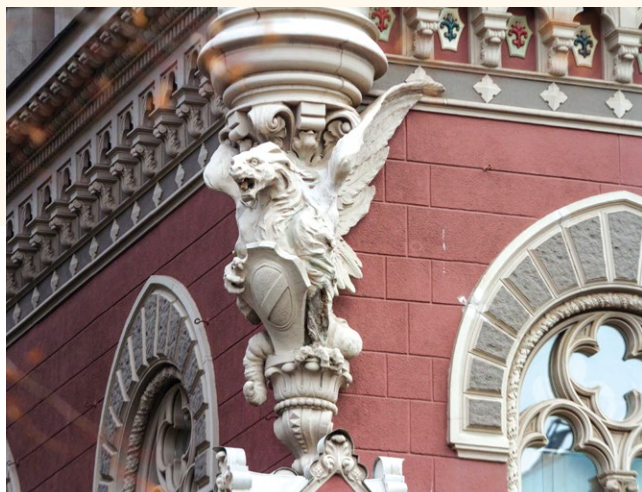

Український центробанк: історія в архітектурі

Головний корпус Національного банку

Операційна зала

Хто ми є?

Національний банк України – центральний банк нашої держави. Його створено у 1991 році після здобуття Україною незалежності, адже наявність власного центробанку – одна з ознак державності. Цей орган влади – незалежний від політичного впливу, але є підзвітним суспільству завдяки прозорості своєї роботи.

Головна будівля Національного банку України розташована в «урядовому кварталі» столиці за адресою: вул. Інститутська, 9.

Основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України, що безпосередньо залежить від підтримки цінової стабільності в державі та здійснення прозорої й незалежної монетарної політики. Головний інструмент для підтримки низьких та стабільних темпів інфляції – облікова ставка. Визначаючи її розмір, Національний банк впливає на процентні ставки банків, а отже на вартість грошей в економіці та на інфляцію. Оскільки рівень цін на товари і послуги також залежить від обмінного курсу гривні, Національний банк опікується і ним, проте не фіксує курс на певному рівні. Як і ціна будь-якого товару, курс гривні залежить від попиту та пропозиції на валютному ринку. Національний банк слідкує, щоб коливання курсу не були занадто значними та час від часу продає чи купує для цього валюту, щоб зрівноважити ринок. Крім того, Національний банк підраховує, який курс використовувався банками і їх клієнтами для укладання угод упродовж дня, і публікує його як офіційний. Регулятор також формує “подушку безпеки” національної валюти – золото-валютний запас держави.

Національний банк – єдина державна устано-

ва, що має право на випуск національної грошової одиниці – гривні. Він контролює грівневу готівку впродовж її життєвого циклу, щоб користуватися нею було максимально зручно та безпечно.

Якісний нагляд Національного банку за банками України – наріжний камінь підтримки фінансової стабільності у країні.

Одним із завдань Національного банку є забезпечення стабільної роботи платіжної системи країни, адже саме регулятор опікується, щоб електронні платежі відбувалися без збоїв, а клієнти могли сплачувати за товари і послуги у найзручніший для них спосіб. Окремий напрямок роботи Національного банку – запровадження найсучасніших безготівкових технологій в Україні.

ВІЗІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Національний банк України – це сучасний, відкритий і незалежний центральний банк, який має довіру суспільства та інтегрований до європейської спільноти центробанків.

МІСІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Забезпечення цінової та фінансової стабільності з метою сприяння сталому економічному розвитку України.

ЦІННОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Патріотизм.
Професійність.
Прозорість.
Порядність.
Партнерство.

Головний корпус Національного банку

Внутрішній дворик Національного банку

Вітраж у головному корпусі Національного банку

Зародження банківської справи на українських землях

Історія Національного банку починає свій відлік із XIX сторіччя, коли українські землі входили до складу царської Росії. Перше приміщення Київської контори Держбанку Російської імперії знаходилося на Подолі, де у той час бився пульс місцевого бізнесу. У другій половині XIX століття Київську контору перенесли на вулицю Інститутську, яка на той час уважалася фінансовим центром Києва, для чого придбали двоповерховий будинок у стилі ампір, що належав місцевому дворянству. Проте салони та танцювальні зали, де відбувалися бали і пишні

святкування, не надто пасували банківській установі. До того ж рік за роком фінансові операції банку зростали і стало очевидним, що приміщення потребує розширення. Введення в дію нового статуту Державного банку, яким визначено завдання полегшити грошовий обіг і сприяти торгівлі, промисловості і сільському господарству шляхом кредиту, передбачало широкий розвиток операцій і кола клієнтів. Тому було вирішено спорудити новий сучасний будинок.

Перше Київське відділення Державного банку Російської імперії, XIX-XX ст.

Будівля Київської контори Держбанку на початку XX ст.

Початок будівництва нової споруди

Восени 1902 року було закладено фундамент нинішньої будівлі Національного банку України. У конкурсі на кращий проект майбутнього банку переміг архітектор Олександр Кобелев, який зміг найкраще спланувати розташування службових приміщень, зважаючи на можливу кількість службовців і необхідних операцій, які мали відбуватися швидко та зручно для всіх учасників. Реалізацію проекту доручили найкращим майстрам будівельної справи. Зокрема, фасадну частину споруди оформив

архітектор Олександр Вербицький. Художнє оздоблення приміщень банку – заслуга італійського скульптора Еліо Салія та його брата – художника Еудженіо.

1 серпня 1905 року Київська контора Держбанку Російської імперії перенесла свої операції до нового будинку.

Будівля банку стала архітектурною перлиною міста Києва.

Початок будівництва

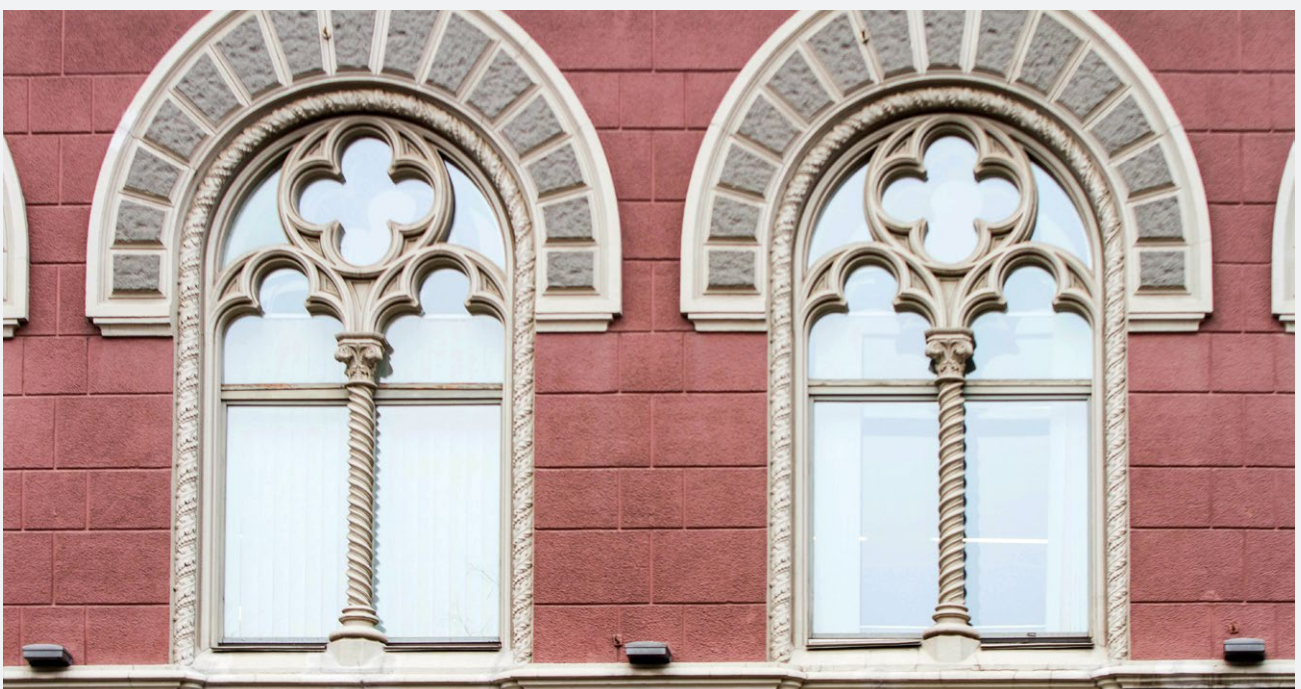
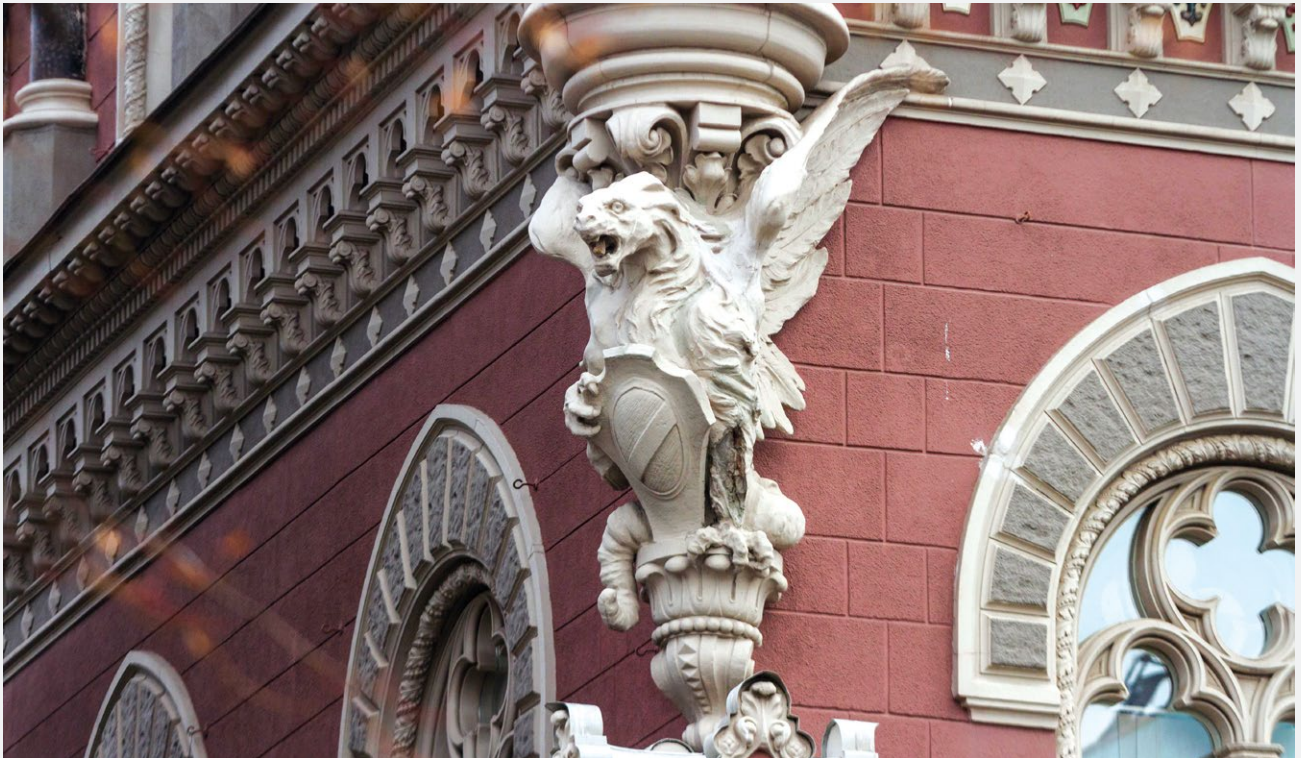
Засідання Будівельної Комісії

Освячення будівлі 22 лютого 1906 року

Фасад

У дивовижному дизайні споруди поєднується північноіталійська готика та раннє флорентійське Відродження. Основний матеріал будівництва – цегла. Фасад оздоблений штучним камінням, яке імітує граніт та рожевий піщаник. Композиційним центром головного фасаду є ошатний портал, що включає колонаду перед входом і балкон.

Вікно / елемент фасаду Національного банку

Міфічні охоронці

Окрасою фасаду є кручені мармурові колони і декоративні вежі по кутах будівлі, які підтримують скульптури величезних грифонів – крилатих левів, що в античній міфології вважались охоронцями золотих копалень.

Лев'яча варта

Також будівлю охороняють леви, які є символом могутності, чиї маскарони (декоративні кам'яні

Маскарони левів

голови) прикрашають балкон, який тримають коринфські колони з фустом чорного кольору.

Чорні колони коринфського ордеру на головному вході

Галузеві герби

На фасаді розміщено чотири герби різних сфер діяльності, що потребують банківського кредиту:

- жезл Меркурія кадуцей символізує торгівлю;

- зубчасте колесо, циркуль і рейсшини – промисловість;

- ланцюг і снопи колосків – сільське господарство;

- якір, колесо і крила – транспорт.

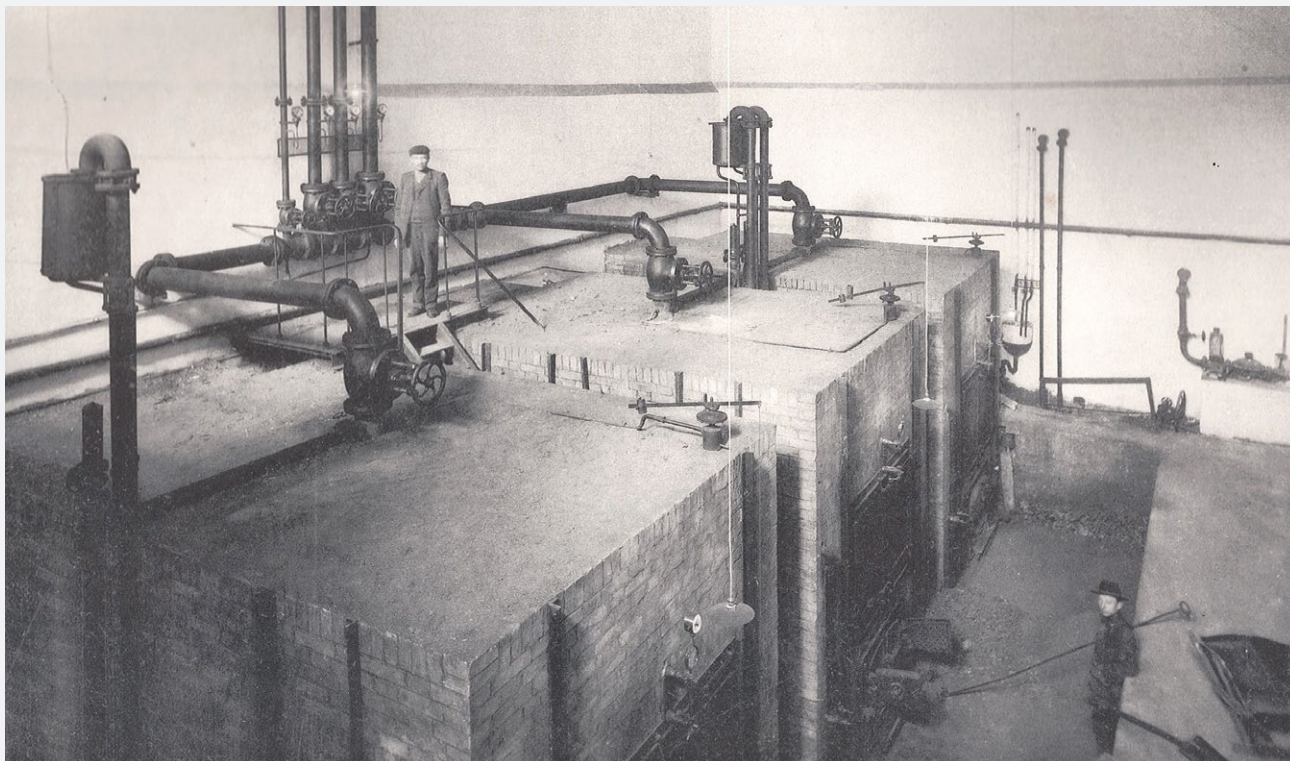

Декоративні щити над входом

Передові технології

На той час будівля стала вершиною технічної досконалості. Банк був оснащений центральним паровим опаленням, електричним освітленням, а також першою в Європі системою

протипожежної безпеки. Вражає складна система вентиляції, яка коштувала дев'яту частину загального бюджету архітектурного проекту.

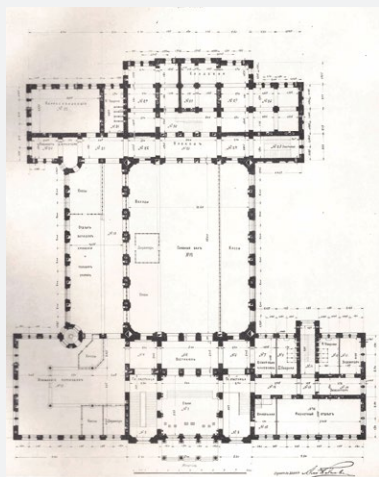
Котельня банку

Подих троянд

Вентиляційна система могла ароматизувати повітря, яке до вентиляції потрапляло з розарію, спеціально посадженого у внутрішньому дворі банку. Щоранку вмикалися спеціальні повітрозабірники і на всі поверхи

робочих приміщень подавався квітковий аромат троянд.

У 1934 році розкішний розарій було демонтовано.

План-схема першого поверху (1905 рік)

Одне з відділень сховища на початку XX століття (2-ий поверх)

Архістратиг наглядає

Банк перебуває під символічною охороною архістратига Михаїла, який у римській кірасі-мускулаті височіє на стелі операційної зали з вогняним мечем і щитом у руці. Це третє

зображення покровителя Києва за час існування будівлі. Перше було демонтоване більшовицькою владою у 1934 році.

Операційна зала (сучасний вигляд)

Зображення архістратига Михаїла на стелі

Операційна зала початку XX століття

Данина античності

Операційна зала банку щедро прикрашена скульптурами античних богів:

- Гермес допомагає в отриманні прибутку й торгівлі;
- Деметра опікується землеробством і родючістю;
- Афіна Паллада наділяє мудрістю;

- Гефест допомагає у рутинному повсякденні вдосконалювати майстерність і професіоналізм.

Італійський скульптор Еліо Саля використав для виготовлення ліпних прикрас цемент – новітній на той час будівельний матеріал.

Деметра

Афіна Паллада

Гефест

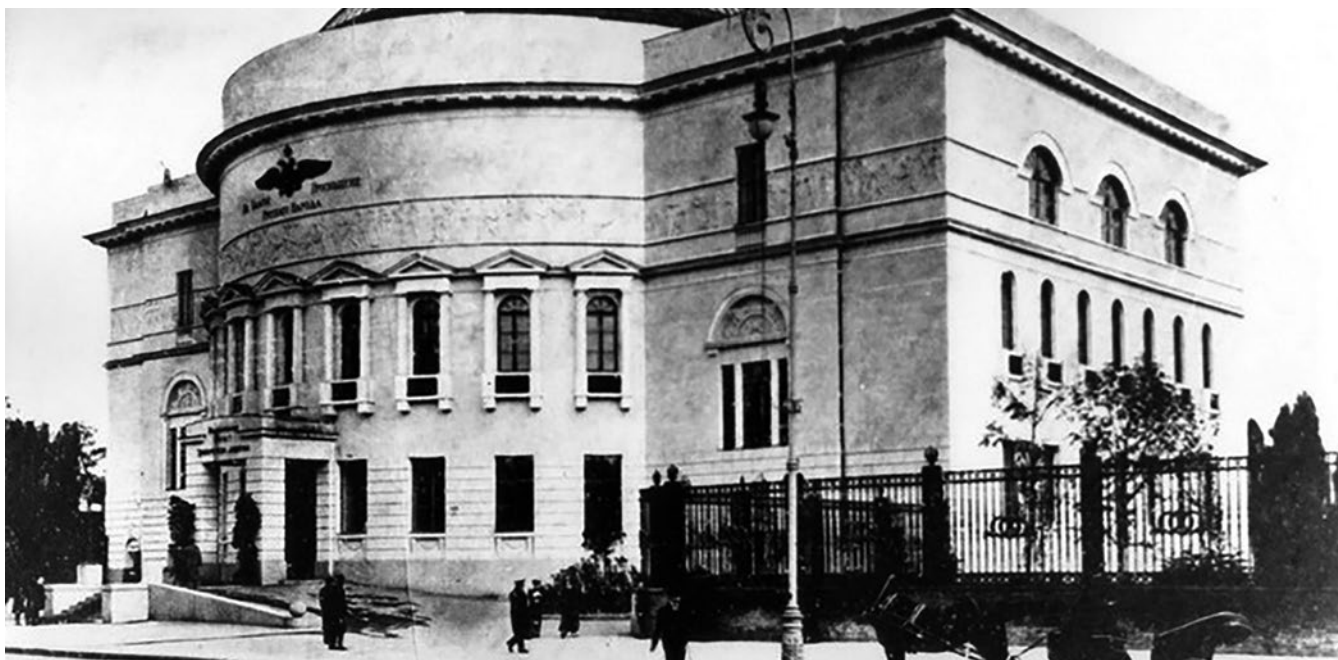

Гермес

Українська революція 1917–1921 років

У 1917 році після проголошення III Універсалу українці стали на шлях побудови державності. Українська Народна Республіка домоглася від російського уряду автономії, а у січні 1918 року – проголосила незалежність.

У часи національно-визвольних змагань 1917–1921 років створювалася незалежна банківська система. 22 грудня 1917 року Центральна Рада ухвалила закон про перетворення Київської контори Держбанку Росії на Український державний банк, а його першим директором став Михайло Кривецький.

Будівля Центральної Ради

Центральна Рада: перший склад Генерального Секретаріату

Саме він підписав першу банкноту самостійної Української держави – державний кредитовий білет вартістю 100 карбованців, який було надруковано в типографії Василя Кульженка та введено в обіг у січні 1918 року.

Автор ескізу банкноти – відомий український художник-графік Георгій Нарбут.

Основою товарно-грошових відносин стали карбованці, гривні та розмінні марки-шаги. Один карбованець дорівнював 2 гривням, а та поділялася на 100 шагів.

Українські грошові знаки користувалися більшою довірою населення, ніж інша тогочасна валюта.

100 карбованців 1919 року: аверс і реверс

100 гривень 1918 року: аверс і реверс

Георгій Нарбут

Типографія Василя Кульженка

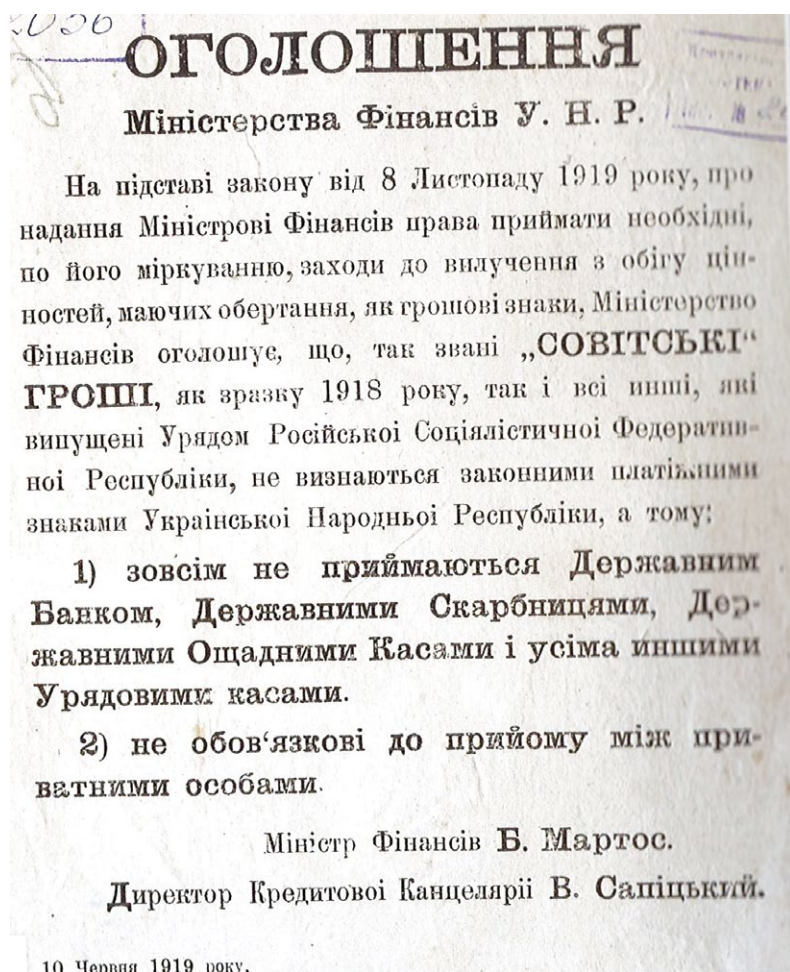
Наприкінці січня 1918 року більшовики окупували Київ. У всіх містах вони зламали сейфи українських банків та їхніх відділень, конфіскували золото у злитках і монетах.

З березня 1918 року Державний банк очолив член Київської громади Володимир Ігнатович, і за час свого головування він підписав шість банкнот.

За часів Гетьманату Держбанк спільно з

Міністерством фінансів проводив активну роботу щодо формування в Україні власної національної фінансової системи.

На початку 1919 року значна територія країни, включно з Києвом, була захоплена більшовиками. У вирі революційних подій останньому директору Костянтину Клепачівському довелося організовувати евакуацію Державного банку за межі УНР – до польського міста Ченстохова.

Оголошення Міністерства фінансів Директорії УНР про відмову визнавати законним платіжним засобом російські гроші (10 червня 1919 р.)

100 карбованців 1919 року: аверс і реверс

Радянська доба

З 1920 року в Києві закріпилася радянська влада. У 1923 році після створення Держбанку СРСР було відкрито його Київську філію

у будівлі банку, а Всеукраїнська контора Держбанку розміщувалася в Харкові.

У 1934 році Київ повернув собі статус столиці. Того ж року Олександром Кобелевим і його учнем Валеріаном Риковим було реалізовано ризикований, але надзвичайно успішний проект з надбудови двох додаткових поверхів будівлі.

Складність реконструкції вражає: під час

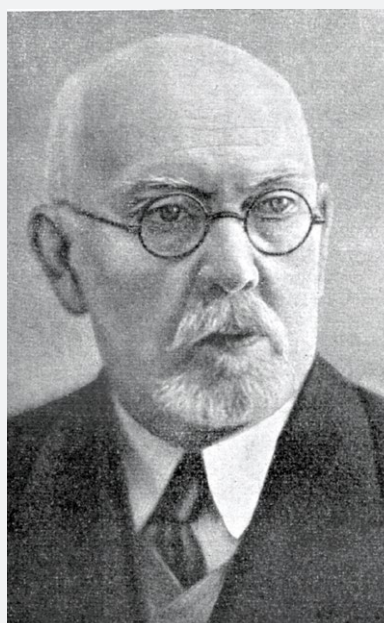
перебудови дах не знімали, а розрізали автогеном на сім частин і поступово піднімали за допомогою домкратів. Одночасно надбудовували третій і четвертий поверхи. Після того, як кладку стін було завершено, частини даху встановили на чавунних подушках і знову зварили.

Фото будівлі банку після перебудови 1934 року

Будівля після реконструкції у 1934 році

Валеріан Риков

Під час Другої світової війни будівля могла бути знищена. У вересні 1941 року її замінували червоноармійці перед відступом. Потужні вибухи тоді зруйнували майже весь Хрещатик та частину Інститутської вулиці. Проте споруду центрального банку розмінували німецькі сапери.

У повоєнний період у будівлі розміщувалася Республіканська контора Державного банку СРСР, згодом перейменована на Український республіканський банк. Республіканська контора мала ознаки центрального банку і діяла до створення Національного банку України.

Будівля банку в жовтні 1941 року

Будівля Українського республіканського банку в 1975 та 1977 роках

Незалежна Україна

У 1991 році зі здобуттям незалежності відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», ухваленого Верховною Радою 20

березня 1991 року, розпочав свою роботу і Національний банк України.

У цей період знову постала потреба в реконструкції приміщення Національного банку: першу будівлю банку розширили, їй поверну-

ли портик із колонами, наблизивши фасад до первісного вигляду.

Головний корпус Національного банку

Відразу після заснування Національного банку в Україні почалася розбудова власної банківської системи, надійним підґрунтям для якої стало створення у 1993 році за прикладом кращих світових аналогів власної системи електронних платежів.

1996 рік став визначальним для української банківської системи, адже в країні реалізувалася грошова реформа і була введена в обіг власна грошова одиниця – гривня. Відтоді банкнотний ряд української гривні неодноразово осучас-

нювався, а рівень захисту українських банкнот від підробок відповідає найвищим світовим стандартам.

У 1999 році був ухвалений Закон України «Про Національний банк України», який визначив незалежний статус цього органу державного управління. Такий підхід відповідає кращим світовим практикам та унеможливлює кон'юнктурний політичний вплив на регулятора, що забезпечує досягнення фінансової стабільності в довгостроковій перспективі.

Новий етап в історії Національного банку України розпочався після перемоги Революції гідності. У 2014 році до банку прийшла нова команда, якій в умовах економічної кризи та воєнного конфлікту вдалося втримати ситуацію на фінансовому ринку під контролем. З того часу відбулося очищення українського банківського сектору, було запроваджено інфляційне таргетування, суттєво реформатовано банківський нагляд відповідно до кращих

світових практик. Національний банк України відмовився від невластивих для себе функцій та здійснив оптимізацію персоналу.

У січні 2018 року Національний банк вперше презентував свою стратегію із чітко визначеними цілями та критеріями їх досягнення. Однією зі стратегічних цілей Національного банку визначено розбудову сучасного, відкритого, незалежного та ефективного центрального банку.

Головний корпус Національного банку

Сьогодні в Києві важко знайти будівлю, яка б за столітню історію жодного разу не змінила свого призначення. До таких споруд належить головна будівля Національного банку України, яка з моменту свого заснування ні разу не змінювала свого призначення. Долю цієї будівлі справедливо можна вважати щасливою: переживши чимало воєн, революцій та інших суспільних потрясінь, ця перлина архітектури України дивує нові покоління своєю урочистістю та довершеністю, як і далекого 1905-го року свого народження.

Вітраж у головному корпусі Національного банку

Операційна зала

Дізнавайтеся більше про Національний банк на сайті

Адреса: 01601, Київ, вул. Інститутська, 9

Записатися на безплатну екскурсію до Музею грошей

Телефони: (044) 253-01-75, (044) 521-88-52

